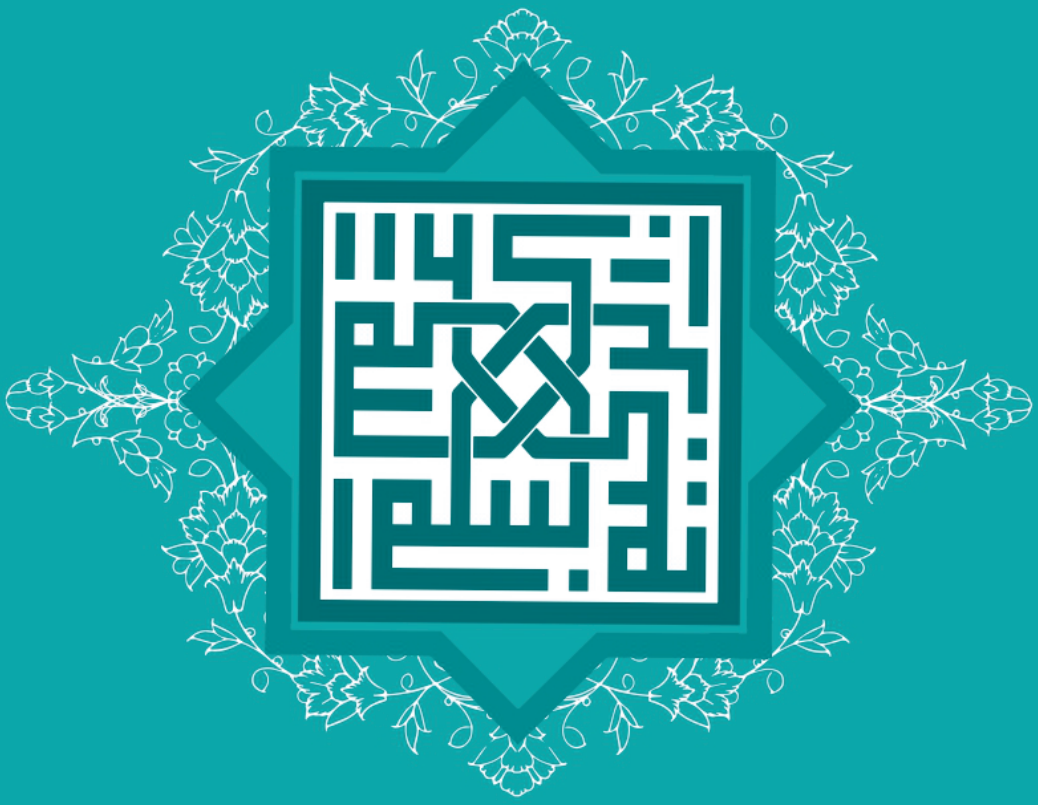
جامعه اسلامی دانشجویان

اقتصاد مقاومتی

زمستان ۱۴۰۲

شناسنامه

عنوان جزوه: اقتصاد مقاومتی

صاحب امتیاز: اتحادیه جامعه اسلامی دانشجویان

گردآورنده: واحد مطالعات راهبردی اتحادیه جامعه اسلامی دانشجویان

ویراستار علمی: دکتر وحید ارشدی(عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد)

تهیه و تنظیم: سجاد سمرقندی

طراحی و صفحه آرایی: علی خضری

jad.news.ir

jad.news.ir

jadnews

Akhbar_jad

یا ایها الذین آمنو اصبروا و صابروا و رابطوا و اتقوا الله

جامعه اسلامی دانشجویان

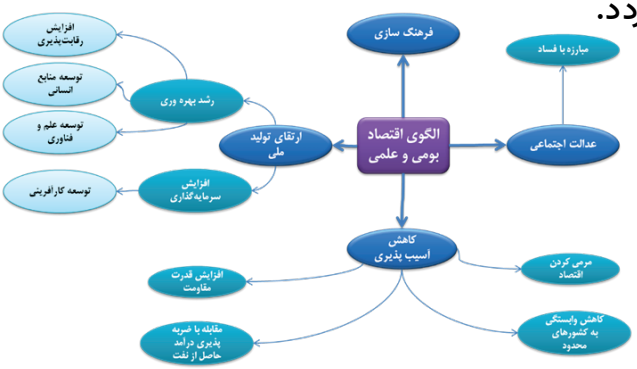
مروری بر مبانی نظری:

انقلاب اســـلامی از بدو پیروزی خود تاکنون، با انواع تهدیدهای نظامی، فرهنگی و اقتصـادی مواجه شده است و طبق سنّت نبرد دائمی جبهه ی حق و باطل، این تهدیدها همچنان ادامه دارد و در برهه ی کنونـی جبهه ی باطل از ابزار تحریم هوشمند و فشار اقتصادی که به‌مثابه‌ی یک جنگ تمام‌عیار اقتصـــــادی است، استفاده کرده است. رهبر معظم انقلاب نظریه **«اقتصاد مقاومتی»** را جهت مقابله با این تهدیدها مطرح نموده و یکی از انگیزه های طرح این نظریه را مقابله با «تهدیدهای اقتصـــــادی خارجی» بیان کردند و اقتصـاد مقاومتی را به‌مثابه‌ی اقتداری درون‌زا که هم کشـــور را در مقابل تهدیدها مصـــون می‌کند و هم شرایط رشد و پیشرفت اقتصادی کشور را تضـمین می‌کند، تعریف نمودند. همچنین ایشـان ریل‌گذاری تحقق این نظریه را با ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصـاد مقاومتی انجام دادند. لذا اقتصاد مقاومتی یک برنامه کوتاه‌مدت نبوده، بلکه یک پروسه و راهبرد کلان است و بنابراین صرفاً یك تاکتیک نبوده و مـربوط به دوره تحـریم نخواهد بود، بلکه اگـر تمام هجمه‌ها نیـز پایان یابند و البته با لحاظ نمودن شرایط مکانی-زمانی، بازهم تمامیِ عناصری که در سند سیاست‌های کلان اقتصـــــــاد مقاومتی وجود دارد، جزو برنامه‌های کشـــــور خواهد بود و باید به این سیاست‌ها به‌عنوان یک راهبرد توجه شود. به‌عبارت‌دیگر جریان اقتصـــاد مقاومتی یک جریان سیاست زدهِ کوتاه‌مدتِ ایدئولوژیکِ سیاسی نیست.

اقتصـاد مقاومتی مفهومی عقلی است. شاهد بر این مدعا این است که در هر جای دنیا اصل بر استحکام، مقاومت و قوام اسـت و اینیک اصـل عقلی است.

با نگاهی به دیگر نظام‌های اقتصـــادی دنیا، ملاحظه می‌شود که تمام آن‌ها، همواره ســعی در مقاوم‌ســازی بافت‌ها و ســاختارهای خویش داشته‌اند و این امر با تکامل دانش، همواره در مسیر خود رو به پیشرفت بوده است، بدین معنا که جهت‌گیری تمام تئوری‌های جدید، نیل به این هدف، یعنی قوام و مقاوم‌سازی است.

ایشــان در سخنرانی های مکرر خود ابعاد مختلف اقتصــاد مقاومتی را برشمردند اما **مهمترین ویژگی های اقتصــاد مقاومتی** از منظر ایشــان بصــورت اجمالی عبارت است از: الگوی علمی متناسب با کشــور ما، درون‌زایــی، مــردم بنیادی، دانش بنیانــی، جهادی، عدالت محوری و بــرون‌گــرایــی ، توانایــی مقاومت در بــرابــر عوامل تهدیدزا، تکیه بــر ظرفیت‌های داخلی، فســـاد ستیزی، امنیت اقلام راهبردی و اصلاح الگوی مصرف. تحلیل محتوای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز نشـــان می دهد چهار مفهوم اصلی که سیاست‌های کلی اقتصـــاد مقاومتی بر روی آن بنا شده عبارت است از: فرهنگ سازی، ارتقای تولید ملی، کاهش آســیب‌پذیری و عدالت اجتماعی. می‌توان گفت ســایر بندهای سیاست‌های کلی اقتصــاد مقاومتی به نوعی به این چهار محور بازمی‌گردد.

بنابراین با این تعریف، هر مفهومی که به ارتقاء استحکام ساخت درون اقتصـــــاد کمک کند، اقتصـــــاد مقاومتی است و مفاهیمی از جمله درون‌زایی، مردم بنیادی، دانش بنیانی، اصلاح الگوی مصـــرف و ارتقای تولید ملی به نوعی مفاهیم و رهنمود ایجابی اقتصـاد مقاومتی است. از سویی دیگر مفاهیمی همچون کاهش آسیب پذیری، مبارزه با فســـاد، تاب آوری و ضدشکنندگی، مقابله با تهدیدهای اقتصـــــــادی به نوعی مفاهیم و رهنمود سلبی اقتصـاد مقاومتی هســتند که عدم تحقق آنها موجب کاهش استحکام ساخت درون اقتصـــاد خواهد شد. بنابراین از این منظر اقتصاد مقاومتی، مجموعه رهنمودهای سلبی و ایجابی است که موجب استحکام ساخت درون اقتصاد در هر سطحی(چه سطح ملی و چه سطح سازمانی) در مقابل تکانه های برون‌زا و درون‌زاست.

تعریف اقتصاد مقاومتی از بیان مقام معظم رهبری:

اقتصـــاد مقاومتی یعنی آن اقتصـــادی که در شرایط فشـــار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی ها و خصـــومت های شدید می‌تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد.

اقتصادی که آسیب پذیری آن در برابر تکانه‌ها کم باشد.

اقتصـــادی که بتواند همزمان با فشـــارهای تحمیل شده از بیرون (جنگ اقتصادی)، رشد اقتصادی خود را حفظ کند. اقتصاد مقاومتی به نظامی اندیشیده می شود که وقتی در برابر تهدید قرار می گیرد رشد کند و حتی بالاتر از آن جهش کند.

اقتصـــادی که با رویکرد برونگرایی خود را از انزوا درآورد و قابلیت رقابت پذیری در صحنه جهانی داشته باشد.

قدرت اقتصادی مانند قدرت نظامی ما باید تا حد نقطه بازدارندگی باشد. اقتصـــــاد مقاومتی اقتصـــــادی است که ساخت درونی آن مقاوم و مستحکم است و با تغییرات مختلف در دنیا، متلاطم نمی شود.

تعریف صاحب نظران از اقتصاد مقاومتی:

اقتصـاد مقاومتی به نظام اقتصـادی با خصـوصیت ویژه مقاومتی بودن اطلاق می شود؛ کار ویژه این نظام اقتصادی آن است که در شرایط وجود چالش بتواند اهداف اســاســی خود را محقق ســازد. از این رو منظور از مقاومتی بودن، ایســـتادگی در برابر طوفان های بیرونی و ثمردهی در شرایط نامساعد است (سیف، ۱۳۹۲)

اقتصاد فعال و نه منفعل براي دفع موانع پیشـرفت و کوشش در مسـیر حرکت و پیشرفت (دکتر درخشان)

اقتصـــــاد مقاومتی ناشی از دلایل متعدد درک صحیح از محیط ملی و فراملی است و بر شعار «نه شرقی، نه غربی» مبتنی است، اما اجرای آن بســـــتگی به تبیین و مدنظر قرارادن آینده پژوهی و همچنین نگاه استراتژیک به منابع و ظرفیت های موجود می باشد. اقتصـاد مقاومتی؛ یعنی نگاه به منابع گســـــترده داخلی، همراه با استراتژی پویا و پیش رونده در تعامل با دیگر کشورها وکاهش وابستگی های تهدیدزا در حوزه های استراتژیک و حیاتی (دکتر خوش چهره،۱۳۹۴)

الگوی ایرهام بخش از نظام اقتصادی اسلام
تکیه بیشتر بر روی استقلال اقتصادی
برون گرایی
فسادستیزی
دانش بنیان بودن
عملگرایی
رویکرد جهادی
عدالت محوری
درون زایی
مردمی کردن
حمایت همه جانبه و هدفمند از صادرات، توسعه پیوند های راهبردی و استفاده از دیپلماسی، توسعه مناطق آزاد
شفاف سازی، جلوگیری از فعالیت های فسادزا، روان سازی نظام توزیع
پیاده سازی نقشه جامع علمی، نظام ملی نوآوری و ... افزایش سهم تولیدات دانش بنیان، تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی در محیط های علمی
حرکت بر مبنای برنامه، حرفه جویی در هزینه های عمومی کشور
مدیریت جهادی، تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، ثروت، بهره وری، اشتغال و ...
سهم دهی عادلانه از تولید با افزایش سهم سرمایه انسانی، استفاده از ظرفیت های هدفمندی یارانه ها
حمایت از تولید ملی، افزایش ارزش افزوده و بهره وری، اصلاح الگوی مصرف، توانمندسازی نیروی کار، تامین امنیت غذایی
فعال سازی کلیه امکانات جهت مشارکت مردم
استحکام از ساخت درون

الزامات و مولفه های اقتصاد مقاومتی

۱-مردمی سازی اقتصاد و توانمند کردن بخش خصوصی:

طبق اصل ٤٤ قانون اساسی، یکی از ۳ بخش اصلی اقتصـــاد کشـــور را اقتصاد بخش خصوصی تشکیل داده است.

بخش خصـوصی بخشـی‌ست جدا از بخش دولتی و متشـکل از مردم و افراد کارآفرین که می‌توانند به تولید ملی و نقش افرینی در اقتصـــــاد کشور کمک کنند تا هم اقتصاد کشور به سمت خودکفایی و جلوگیری از واردات بی رویه برخی کالا ها رفته و هم سـبب اشـتغال و کاهش تورم شود.

در شرایط اقتصـادی امروز که دشمن با ابزار تحریم اقتصـاد مارا تهدید میکند، تولید ملی میتواند تحریم هارا خنثی کرده و کشـــور را به سمت رشد و توسعه حرکت دهد.

شرایط اقتصادی باید به سمتی پیش روی کند تا به حمایت از این بخش کمک کند.

در جهت حمایت از تولید ملی می‌تواند با قانون گذاری مناســـب جهت تســهیل در فرایند تولید و مقررات زدایی نسـبت به برخی از قوانین بی مورد به سمت مردمی تر شدن و تشـــویق مردم به سمت بخش مولد و تولیدی اقداماتی انجام داد که در دولت سیزدهم شـاهد این مهم بطور جد هستیم.

همچنین باید نسبت به افزایش سرمایه گذاری ها در این بخش و توجه بانک‌ها به کسـب و کار های تولیدی خصـوصا کسـب و کارهای خرد و متوسط حساس بود و برای تامین مالی این بخش انتظار کمک داشت.

همچنین یکی دیگر از اقداماتی که باعث می‌شود مردم نسبت به فعالیت

مولد اقتصـــاد انگیزه پیدا کنند شفافیت در اقتصـــاد و فعالیت های اقتصادی و همچنین مبارزه با مفاسد اقتصادی است.
مردمی که قصد کارافرینی دارند نباید نسبت به محیط اقتصادی موجود بدبین بوده و احسـاس کنند که اقتصـاد کشـور ناسالم است. هرچقدر مبارزه با فسادها بیشتر شود و مردم این مبارزه را بیشتر احساس کنند، انگیزه بیشتری به فعالیت پیدا خواهند کرد.
برای مثال باید مراقب بود که کسـانی به بهانه ایجاد اشتغال، تسـهیلات بانکی را دریافت کند اما این پول را به ســـمت تولید و بهره وری تولیدی نبرد و به قصد نفع شخصی خودش عمل کند. مراقبت از این امر نیز هم وظیفه قوه مجریه و هم وظیفه قوه قضائیه است.

۲-حمایت از تولید ملی:
یکی از بخش های درون‌زای اقتصـاد یک کشـور تولید ملی آن است. در جهت حمایت از تولید ملـــی هم مـــردم و هم دولت باید به حقوق خودشان عمل کنند.
حقوقی که به عهده مردم است این است که ترجیهاتشـان را از کالاهای خارجی به کالاهای داخلی مشـابه تغییر دهند که البته بخش اعظمی از این با فرهنگ سازی از طریق دولت و رسانه های دولتی باید انجام شود.
حتی دستگاه های دولتی هم نسـبت به این مورد باید مانند مردم رفتار کنند. دولت خودش مصـــرف کننده بزرگی است که می‌توانند اقلام مصرفی خودش را تماما از اقلام داخلی استفاده کند و باید نسبت به این عادت دولت و دولتی ها حساس بود.
اما حق دولت نسبت به حمایت از تولیـــد داخلی، رفع موانع پیش روی

کارافرینان در بخش صنعت و کشـــاورزی است. همچنین دولت باید در جهت حمایت بیشـتر مردم از کالای ایرانی، نسـبت به کیفیت این کالاها نیز کنترل داشـــته باشـــد تا انگیزه مردم ترجیح دادن این کالای ایرانی نسبت به نمونه خارجی آن از بین نرود. نکته دیگری که در بحش حمایت از تولید ملی وجود دارد این است که حمایت کردن با ایجاد انحصـــــار متفاوت است. نباید به دلیل حمایت از تولید ملی، مرز های کشـــور به روی نمونه های خارجی نیز کامل بســـته شود زیرا اینکار انحصـــار ایجاد می‌کند و ایجاد انحصـار باعث می‌شود هم کالا ها به دلیل عدم رقابت از کیفیت مطلوبی برخوردار نباشـــــند و هم قیمت های این کالا ها، غیر منطقی و بیشتر از ارزش ذاتیه آنان شود. میتوان مرز هارا باز گذاشت اما ضمن ایجاد تسهیلات و کمک های حمایتی به تولید کنندگان داخلی، از کالاهای وارداتی و خارجی، عوارض کمرکی دریافت کرد تا کم کم انگیزه ها به سمت کالای داخلی هدایت شوند.

یکی دیگر از نکات کلیدی و حســـــــاس در بحث حمایت از تولید ملی، حمایت از واحد های کوچک و متوســـط تولیدی اســـت که تازه فعالیت خودشـــان را آغاز کردند و برای تبدیل شـــدن به یک واحد بزرگ و قوی نیازمند کمک و حمایت های ویژه تری هســـتند. همچنین اگر مردم این حمایت دولت از واحد های خرد تولیدی را احساس کنند، بیشتر نسـبت به ایفای نقش در بخش تولیدی انگیـــزه پیداکـــرده و به این بخش وارد می‌شوند.

۳و۴-اقتصاد دانش بنیان و کاهش وابستگی به نفت:

یکی از بخش هایی که هم باعث تقویت تولید ملی می‌شـــود و کمک به تحقق اقتصـــاد مقاومتی می‌کند و همچنین باعث استفاده از قشـــر

نخبگانی و دانشمند و جوان داشگاهی می‌شود و آنان را نسبت به نقش آفرینی در کشور امیدوار میکند اهمیت دادن به بحث شرکت های دانش بنیان است.

راه رهایی از خام فروشی و سرمایه فروشی، این است که کشـور از علم و دانش بتواند برای خود یک ثروت مولد ایجاد کند و به درامد پایدار برسـد و اعتیاد خودش را از خام فروشی کم کند.

وزارتخانه های صمت و علوم باید نسـبت به دغدغه مندی این بخش مسـئول باشند و برای حل مشـکلات این بخش رسیدگی کنند و کوشا باشند.

۵-حرکت به سمت دیپلماسی اقتصادی:

کشـــور نه تنها باید نیازهای داخلی خودش را با تولید ملی پوشش دهد، بلکه باید نسبت به صادرات کالاهای داخلی نیز اقدام کند تا از این طریق درامد ارزی خود را تامین کند و از خام فروشیه بیشتر نیز جلوگیری کند. مناسب ترین بازار های صادراتی برای ما، بازار کشـــور های همســـایه است. امروز کشور های شرق و غرب ایران نیازمندی های گوناگونی دارند که به این نیازمندی ها از طریق واردات کشور های ترکیه و اروپایی پاسخ داده اند درحالی که ایران در بسیاری از موارد دارای برتری ترانزیتی و حمل و نقل ریلی و دریایی مناسب تری برای صادرات به این کشـور ها میباشد اما تا کنون اقدام جدی و موثری نســـبت به فتح بازار های همســـایه نداشته ایم و اقدامات ما بی تاثیر یا کم تاثیر هستند.

(برای مطالعه بیشـــتر و دقیق تر می‌توانید سیاست های کلی اقتصـــاد مقاومتی که مقام معظم رهبری آنان را ابلاغ کردند را مطالعه کنید.)

چه چیزی باعث می شود برخی کشورها توسعه یافته باشند؟ رهبران چشم انداز و تصویر مثبت آینده را ترسیم می کنند و ملت‌ها آنرا می پذیرند، حمایت می کنند و با همکاری هم آنرا محقق می سازند.

جامعه اسلامی دانشجویان

اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد.

اقتصادی که آسیب پذیری آن در برابر تکانه ها کم باشد.

jad.news.ir